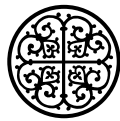

МИСИЈА БИБЛИОТЕКЕ
У ОБРАЗОВАЊУ

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
„СТЕФАН ПРВОВЕНЧАНИ“
КРАЉЕВО

2024.

МИСИЈА БИБЛИОТЕКЕ У ОБРАЗОВАЊУ

Зборник радова

Уредник
КАТАРИНА ЈАБЛАНОВИЋ

ЖИЧКИ САБОР БИБЛИОТЕКАРА 2024

Краљево 7, 8. и 9. октобар 2024.

Организатор
НАРОДНА БИБЛИОТЕКА СТЕФАН ПРВОВЕНЧАНИ КРАЉЕВО

Програмски одбор
ДОБРИЛА БЕГЕНИШИЋ
ГОРАН ТРАИЛОВИЋ
КАТАРИНА ЈАБЛАНОВИЋ

МАРИНА ШМУДЛА

Библиотека Матице српске, Нови Сад

msmudla@bms.ns.ac.rs

МАРИНА ЂАЧИЋ

Библиотека Матице српске, Нови Сад

mdjacic@bms.ns.ac.rs

УДК 027.7:023-051(497.113)

ОБРАЗОВАЊЕ БИБЛИОТЕКАРА И БИБЛИОТЕКАРИ У ОБРАЗОВАЊУ: АНАЛИЗА СТАЊА У ВИСОКОШКОЛСКИМ И НАУЧНИМ БИБЛИОТЕКАМА У ВОЈВОДИНИ

САЖЕТАК | Библиотека Матице српске (БМС), као матична библиотека за све високошколске и научне библиотеке у Војводини, континуирано прати развој њиховог пословања са свих аспеката. Фокус овог рада је на образовању запослених у овим библиотекама, као и њиховом учествовању у образовним и истраживачким процесима.

Као извор података коришћена је апликација Мрежа библиотека Србије (МБС), онлајн анкета о образовању библиотекара у високошколским и научним библиотекама у Војводини и записници из стручних надзора. Анализирани подаци прикупљани су током јуна и јула 2024. године, а резултати су приказани табеларно и графички.

КЉУЧНЕ РЕЧИ | Библиотека Матице српске (БМС), високошколски библиотекари, образовање, стручно усавршавање

УВОД

Као установа културе од националног значаја, Библиотека Матице српске заузима важно место у мрежи библиотека Србије којој су, у складу са тим, поверени значајни послови. Један од њих односи се на развој и унапређење стручног рада у библиотекама. Овај задатак БМС реализује обављањем матичних функција

које су јој поверене *Законом о библиотечко-информационој делатности*.¹ Овим *Законом* она је именована као библиотека која обавља матичне функције на територији АП Војводине. То значи да она континуирано прати и помаже рад и развој библиотека у Војводини и стара се о усавршавању запослених у библиотечко-информационој делатности.

ОБРАЗОВНЕ АКТИВНОСТИ У БИБЛИОТЕЦИ МАТИЦЕ СРПСКЕ

Веома битан аспект пословања БМС јесте рад на стручном образовању и усавршавању библиотечког кадра. Овај посао организује се у складу са потребама библиотечке заједнице са циљем да се пренесу информације иновативне и корисне за рад библиотекарима. Да би могли да испуне овај задатак, библиотекари БМС редовно похађају стручне семинаре и тако обогађују своја знања на националном и међународном нивоу. Два пута годишње БМС организује полагање стручног испита за запослене у библиотечко-информационој делатности на територији Аутономне Покрајине Војводине. Ради успешног савлађивања програма овог испита организују се и два семинара за кандидате – инструктивни и консултативни, које воде искусни стручњаци БМС, чланови Комисије за полагање стручног испита. БМС учествује у изградњи јединственог библиотечко-информационог система у Србији и залаже се за аутоматизацију пословања у оквиру програмског пакета COBISS. У сарадњи са Народном библиотеком Србије одржава потребне припреме, курсеве, организује едукацију и библиотекарима из Војводине пружа стручну помоћ за рад у COBISS-у. О сталном стручном усавршавању запослених у библиотечко-информационој делатности БМС се стара и тако што редовно организује одржавање акредитованих курсева, како за своје стручне кадрове тако и за све запослене у библиотекама у Војводини. Као матична библиотека за високошколске и научне библиотеке у Војводини, БМС два пута годишње организује семинаре за њихове стручне кадрове, на којима се презентују разне теме и актуелности из библиотечке делатности. Осим ових семинара, библиотекари БМС, у оквиру своје редовне праксе, баве се и инструкторским радом – обучавају новозапослене раднике и пружају помоћ и савете библиотекарима из мреже, на свим нивоима библиотечког пословања.

¹ „Закон о библиотечко-информационој делатности”, *Службени гласник РС* бр. 52 (2011) и бр. 78 (2021).

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ И ВИСОКОКОШКОЛСКЕ И НАУЧНЕ БИБЛИОТЕКЕ У ВОЈВОДИНИ

*Законом о библиотечко-информационој делатности*² и *Решењем о одређивању библиотека које обављају матичне функције у библиотечко-информационој делатности на територији АП Војводине*³ Библиотеци Матице српске одређено је да обавља матичне функције у универзитетским и високошколским библиотекама и библиотекама научноистраживачких института и установа на територији АП Војводине. Мрежу високошколских и научних библиотека у Војводини чини 51 библиотека (48 високошколских и 3 научне). Од тога је 38 библиотека на факултетима, 9 библиотека на високим школама, 3 научне библиотеке на институтима и Библиотека Огранка Српске академије наука и уметности у Новом Саду. Обављање матичних функција у овим библиотекама подразумева константно праћење њиховог пословања, њихових потреба у раду и предлагање мера за унапређење библиотечке делатности унутар образовне или научне институције. Ови послови обављају се у Одељењу за матичне послове и Рефералном центру БМС и подразумевају редовну комуникацију са библиотекарима у мрежи, стручне надзоре, стручне семинаре и годишње анализе њиховог рада на основу статистичких упитника.

Образовање библиотекара и њихов утицај на образовне процесе у институцијама у којима послују, посматрано је овом приликом из три извора: упитник о библиотечком пословању у МБС бази, онлајн анкета о образовању библиотекара у високошколским и научним библиотекама у Војводини и извештаји из обављених надзора.

Од 2019. године за прикупљање и обраду података о раду мреже библиотека Србије користи се нова веб-апликација - МБС. Апликација МБС намењена је за прикупљање, обраду и презентацију статистичких података о библиотекама у Републици Србији, који представљају основу за израду годишњих извештаја о раду библиотека. Сви прикупљени подаци у бази усклађени су са међународним и националним стандардима за библиотечку статистику, као и са националном законском регулативом из ове области. База МБС је смештена на серверима Народне библиотеке Србије, а библиотеке попуњавају онлајн упитнике путем ауторизованих налога. БМС је задужена за контролу и исправност података

² „Закон...“ члан 34.

³ „Решење о одређивању библиотека које обављају матичне функције у библиотечко-информационој делатности на територији АП Војводине“, *Службени гласник АПВ* бр. 27 (2012).

које библиотекари високошколских и научних библиотека у Војводини уносе у те упитнике.⁴ На основу статистичких података унетих у базу МБС и текстуалних годишњих извештаја библиотека, у БМС се припрема и публикује *Анализа рада високошколских и научних библиотека у Војводини* за сваку годину појединачно. Анализа има шест поглавља:

1. Друштвено-економски и организациони статус високошколских и научних библиотека;
2. Обим и структура збирки високошколских и научних библиотека;
3. Стручни кадар високошколских и научних библиотека;
4. Простор и техничка опремљеност високошколских и научних библиотека;
5. Обрада и коришћење збирки високошколских и научних библиотека;
6. Перспективе развоја и проблеми високошколских и научних библиотека.

Садржи и две табеле:

1. Штампане колекције и библиотечки кадар у високошколским и научним библиотекама у Војводини;
2. Простор, корисници и коришћење публикација у високошколским и научним библиотекама у Војводини.

Упитнике у МБС апликацији често не попуне све библиотеке сваке године, што представља отежавајућу околност приликом израде *Анализе* и при поређењу статистичких података. Тако је за 2020. годину упитнике попунило 48 библиотека, за 2021. 41, а за 2022. 36 библиотека. Због тога су за анализу образовних процеса у овом раду коришћени подаци из 2020. године, као најпотпунији.

ОБРАЗОВАЊЕ БИБЛИОТЕКАРА У ВИСОКОШКОЛСКИМ И НАУЧНИМ БИБЛИОТЕКАМА У ВОЈВОДИНИ

Високошколске и научне библиотеке су самосталне јединице у оквиру факултета, високих школа и научних института. За акредитацију високошколских установа и научноистраживачких организација неопходно је да у оквиру тих установа или организација постоји функционална библиотека. Према *Правилнику о стандардима и поступку за акредитацију високошколских установа*,⁵ у

⁴ *Анализа рада високошколских и научних библиотека у Војводини за 2020. годину* (Нови Сад: Библиотека Матице српске, 2022).

⁵ „Правилник о стандардима и поступку за акредитацију високошколских установа“, *Службени гласник РС* бр. 13 (2019), члан 10.

оквиру установе треба да постоји библиотека снабдевена литературом и помоћним наставним средствима која обезбеђује подршку образовном процесу. Високошколска установа треба да располаже информатичком опремом неопходном за студирање и научноистраживачки и уметнички рад, и да обезбеди неопходну обуку наставника, сарадника и студената у циљу ефективног коришћења библиотеке и осталих информационих ресурса. Делатност високошколских и научних библиотека специфична је и умногоме различита у односу на јавне библиотеке. Фондови садрже стручну литературу која је у потпуности у складу са делатностима и областима проучавања кровне институције. Корисници ових библиотека су студенти, професори и истраживачи, па је цела делатност библиотеке окренута ка задовољавању њихових потреба.

Поред основних библиотечких операција - набавке, инвентарисања, сигнирања, смештаја и давања на коришћење публикација, библиотекари имају и бројна друга задужења. Усмерени ка студентима, они воде рачуна о учебничкој литератури за одређени предмет, често су укључени у рад скриптарнице и спремни су да дају савете о прикупљању литературе за израду семинарских радова. Наставном и научном особљу потребне су библиографије њихових објављених радова, праћење њихове цитираности, као и помоћ при изради публикација. Библиотекари у великом броју високошколских и научних библиотека воде рачуна о профилима наставног и научног особља у различитим електронским системима као што су Е-наука, Картон научног радника (на подручју АП Војводине), базе SCOPUS, WebofScience или GoogleScholar. Упознати су са сервисима КОБСОН-а, принципима отворене науке и проблемима везаним за предаторске часописе. Често су укључени у издавачку делатност и организацију научних и стручних скупова. Обављају послове уредника научноистраживачких организација у систему Е-наука и администратора институционалног репозиторијума. Због свега наведеног образовање и стручно усавршавање библиотекара у високошколским и научним библиотекама је од великог значаја. Оно се не односи само на класично библиотечко образовање, већ оно подразумева и овладавање знањима везаним за научноистраживачку делатност. Вештине потребне за успешно функционисање у оваквом систему обухватају добро познавање законских прописа у науци, познавање методологије за вредновање научног рада, познавање страних језика, информатичку писменост, коришћење информатичких алата и континуирано праћење иновација у овим областима.

Према *Закону о библиотечко-информационој делатности*⁶ послове у библиотеци, зависно од њихове врсте и сложености, обављају лица са одговарајућим образовањем и положеним стручним испитом. Стручне библиотечке послове обављају књижничари, виши књижничари, библиотекари и дипломирани библиотекари. Што се образовања тиче, овај *Закон* одређује да послове књижничара може да обавља лице са стеченим средњим образовањем у четворогодишњем трајању и са положеним стручним испитом. Послове вишег књижничара може да обавља лице са завршеним двогодишњим студијама на вишој школи у складу са раније важећим прописима и са положеним стручним испитом. Послове библиотекара може да обавља лице са стеченим високим образовањем на студијама првог степена у трогодишњем трајању и положеним стручним испитом. Послове дипломираног библиотекара могу да обављају: а) лица са стеченим високим образовањем на студијама првог и другог степена у области библиотекарства и информатике, у трајању од најмање четири године и положеним стручним испитом и б) лица са стеченим високим образовањем на студијама првог и другог степена у другим областима, у трајању од најмање четири године и положеним стручним испитом.

Према подацима из апликације МБС за 2020. годину укупан број запослених у високошколским и научним библиотекама у Војводини је 130 (прилог 1). Посматрајући образовну структуру у овим библиотекама види се да је запослено 6 доктора наука, 15 магистара и 24 мастера. Највећи број библиотекара у високошколским и научним библиотекама у Војводини има високу школску спрему у четворогодишњем трајању, њих 63. Са високом школском спремом у трогодишњем трајању раде 3 библиотекара, 2 са вишом стручном спремом, док је са средњом стручном спремом запослено њих 14. За 5 запослених у библиотекама нису попуњени подаци о стручној спремности за 2020. годину.

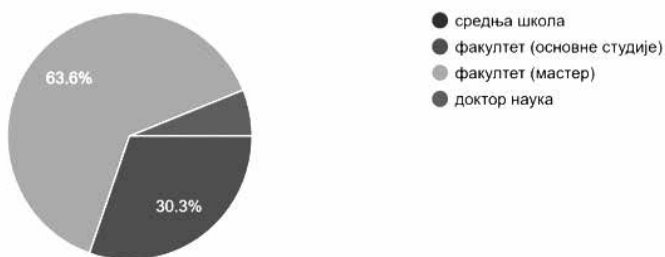
У прилогу 2 приказана је табела са подацима о броју запослених са положеним стручним испитом као и са вишим стручним звањем. Укупан број запослених са положеним стручним испитом у високошколским и научним библиотекама у Војводини је 117, док њих 24 има више стручно звање у библиотечко-информационој делатности. Програме стручног усавршавања у 2020. години похађала су 33 библиотекара, са укупно 142 сата проведена на обукама.

Подаци из апликације МБС за 2020. годину указују на то да је највећи број библиотекара запослен на факултету на којем је и завршио студије. Формално библиотечко образовање имају три запослена лица у високошколским и научним библиотекама у Војводини. Оваква ситуација може имати одређене предности али и недостатке. Запослени у библиотеци који су по образовању блиски или слични

⁶ „Закон...“ члан 45.

корисницима, боље су упознати са њиховим потребама, терминологијом, предметом изучавања, па самим тим могу лакше и ефикасније да пруже информације и услуге. Ово је нарочито важно у библиотекама филолошких семинара Филозофског факултета у Новом Саду, где је познавање језика један од најважнијих фактора за разумевање потреба корисника. Са друге стране, без формалног библиотечног образовања запосленима је потребно више времена за савладавање основних стручних операција, разумевање терминологије и процеса рада.

У току јуна и јула 2024. године спроведена је онлајн анкета о образовању библиотекара у мрежи високошколских и научних библиотека у Војводини, коју су попунила 33 библиотекара. Циљ анкете био је да се прикупе актуелни подаци о образовној структури радника у мрежи, као и одговори на питања до којих није било могуће доћи у МБС апликацији. На основу упитника, утврђено је да више од 60% библиотекара има академско звање мастера, 30% завршене основне студије, а 6% докторат (графикон 1).

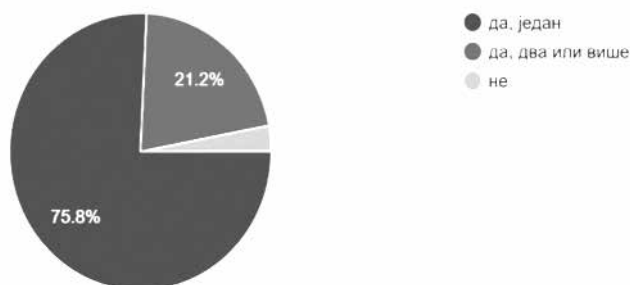
Графикон 1: Образовни степени испитаних библиотекара

Више од половине библиотекара који су попунили упитник запослени су на истом факултету на којем су завршили студије. Око 40% библиотекара завршило је студије другачијег образовног профила у односу на институцију у којој ради (графикон 2).

Графикон 2: Одговори библиотекара на питање да ли су студирали на факултету на којем су запослени

Познавање страног језика у савременом добу намеће се као један од неопходних алата. Потреба за оваквим знањем постаје све израженија у пословању високошколских и научних библиотека. Од библиотекара у научним институцима очекује се добро познавање страних база података, пружање помоћи око публикавања радова у међународним часописима, набављање стране литературе итд. Све ове активности захтевају добро познавање енглеског језика. Осим тога добро пословање у библиотекама појединих институција у директној је вези са познавањем страних језика. То посебно долази до изражаја у мултиетничкој средини као што је Војводина. Тако, на пример, у библиотекама Филозофског факултета, формираних при семинарима за учење неког језика, веома је важно да библиотекари говоре и разумеју тај језик. На основу одговора испитаника, види се да близу 76% њих говори један страни језик, 21% се служи са два или више страних језика, док само 3% испитаних библиотекара не зна ниједан страни језик (графикон 3).

Графикон 3: Одговори библиотекара на питање да ли говоре неки страни језик

Успешно пословање увек је било условљено добром мотивацијом запослених радника. Осим задовољства након успешно обављеног посла, мотивацију представљају и напредак у каријери, одлазак на више позиције или стицање веће зараде. Професионално напредовање библиотекара омогућено је стицањем виших стручних звања. Виша стручна звања у библиотекарству у Србији одређена су *Законом о библиотечко-информационој делатности*⁷ и *Правилником ближим условима за стицање виших стручних звања у библиотечко-информационој делатности*.⁸ Виша стручна звања на стручним библиотечким пословима су: самостални књижничар, самостални виши књижничар, виши библиотекар,

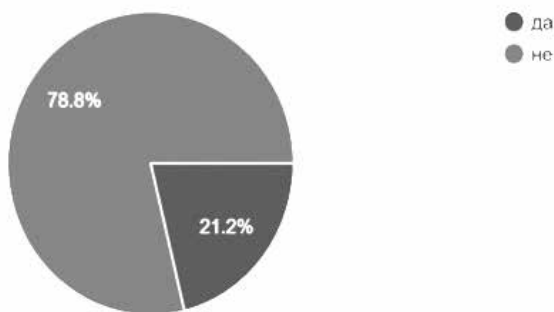
⁷ „Закон...“ члан 48.

⁸ „Правилник о ближим условима за стицање виших стручних звања у библиотечко-информационој делатности“, *Службени гласник РС* бр.22 (2013).

библиотекар саветник, виши дипломирани библиотекар и дипломирани библиотекар саветник.

У библиотекама које послују у оквиру других институција, научноистраживачких организација и високошколских установа могућности за напредовање библиотекара су, у већини случајева, неповољне. Због природе и обима посла који често превазилази оквире стандардног библиотечног пословања, запослени у овим библиотекама често нису у могућности да испуне неопходне услове предвиђене *Правилником*. Осим тога, на мотивацију негативно утиче и чињеница да библиотекари који су стекли више стручно звање, а запослени су у високошколским и научним библиотекама, нису препознати у институцијама у којима раде, те им се стручно звање не признаје у обрачуна дохотка.

У испитиваним библиотекама у Војводини, само 21% испитаника има неко више стручно звање у библиотечно-информационој делатности, док је њих 79% без вишег стручног звања (графикон 4).

Графикон 4: Одговори библиотекара на питање да ли имају више стручно звање у библиотечно-информационој делатности

Стално стручно усавршавање у Србији регулисано је *Законом*:⁹ „Запослени у библиотечно-информационој делатности дужан је да се стално усавршава за обављање стручних послова. Стално стручно усавршавање у библиотечно-информационој делатности врши се у складу са програмима чију акредитацију врши Народна библиотека Србије, као поверени посао. Средства за стално стручно усавршавање обезбеђује оснивач библиотеке у којој запослени ради. Начин акредитације програма стручног усавршавања као и начин организовања спровођења сталног стручног усавршавања у библиотечно-информационој делатности прописује министар надлежан за културу.” Иако је законска регулатива

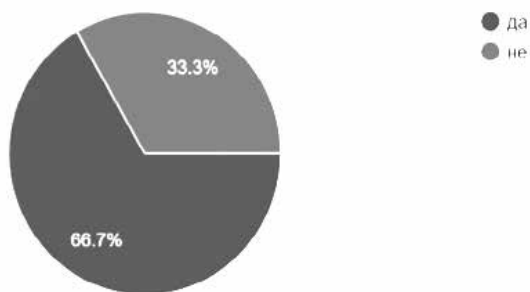
⁹ „Закон...” члан 49.

јасна, ситуација у великом броју високошколских и научних библиотека у Војводини је другачија. Већина запослених у тим библиотекама није у могућности да редовно похађа акредитоване семинаре из неколико разлога. Семинари се углавном организују у току радног времена, често је место њиховог одржавања веома удаљено, а оснивач одбија да обезбеди средства и путне трошкове. Из анкете се види да само пола од испитаних библиотекара редовно похађа акредитоване семинаре (графикон 5).

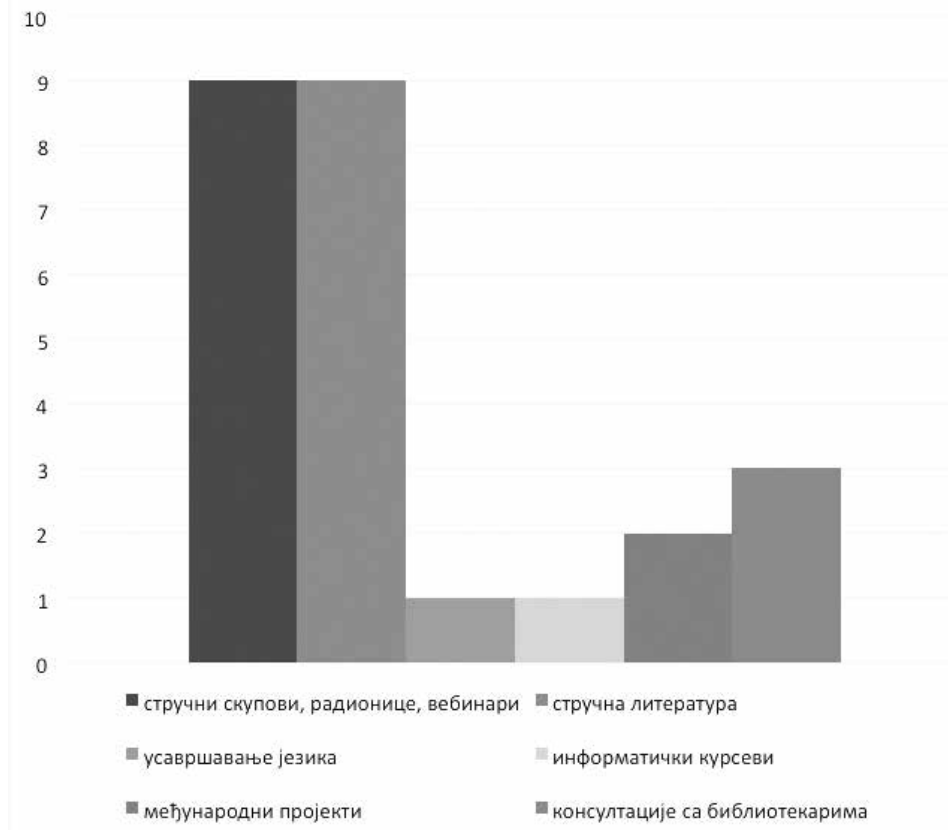
Графикон 5: Одговори библиотекара на питање да ли похађају акредитоване семинаре сталног стручног усавршавања у библиотечко-информационој делатности

Свесни значаја стручног усавршавања, више од 65% испитаних библиотекара високошколских и научних библиотека у Војводини на друге начине усавршава своје стручне вештине (графикон 6). Ови видови усавршавања омогућавају библиотекарима који немају подршку оснивача и кровне институције да прошире своје знање и стекну вештине и изван оквира акредитованих семинара.

Графикон 6: Одговори библиотекара на питање да ли на друге начине усавршавају своје знање и вештине

Највећи број испитаних библиотекара своја знања надограђује присуствовањем на стручним скуповима, радионицама и вебинарима (графикон 7). Тиме је потврђено да је организовање оваквих догађаја веома потребно. Овде посебно треба издвојити онлајн доступне садржаје за које није потребна котизација. Они омогућавају библиотекарима да буду у току са актуелним дешавањима у струци иако нису физички присутни због недостатка средстава или немогућности напуштања радног места. Сprovedена анкета показала је и да велики број библиотекара континуирано прати и проучава стручну литературу и новопубликоване радове из области библиотекарства. Учење језика и употреба информатичких алата такође се издвојило као један од начина стручног усавршавања. Поједини библиотекари из мреже учествују на међународним пројектима мобилности стручног кадра (Еразмус+), који им, непосредним комуникацијама са колегама из иностранства као и са колегама из националне мреже, омогућавају континуирану размену идеја и знања.

Графикон 7: Неакредитовани начини стручног усавршавања

Више од 33% анкетираних библиотекара објавило је стручне и научне радове из области библиотекарства, а њих више од 30% и радове из других области. Поред тога, 18% библиотекара који су попунили анкету учествовало је у националним пројектима, док је њих 15% учествовало у међународним пројектима. Неки од пројеката везани су за стручно усавршавање библиотекара, као што су Еразмус+ пројекти, а неки се односе на друге научне и стручне области.

УТИЦАЈ БИБЛИОТЕКАРА ВИСКОКОШКОЛСКИХ И НАУЧНИХ БИБЛИОТЕКА У ВОЈВОДИНИ НА ОБРАЗОВАЊЕ

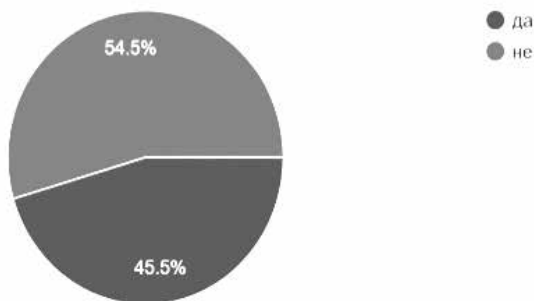
У високошколским и научним библиотекама библиотекари на посредан и непосредан начин учествују у процесима образовања и научноистраживачког рада.

На основу података из апликације МБС у оквиру мреже високошколских и научних библиотека у Војводини током 2020. године било је више од 8000 регистрованих корисника. Кориснике високошколских и научних библиотека чине студенти и наставно и научно особље установе.

Највећу групу корисника чине студенти, а задовољавање њихових потреба представља изазов из више разлога. Образовни процес у високошколским установама мења се великом брзином и све више се удаљава од класичног образовања. Штампане књиге све чешће замењују се електронским издањима и изворима, а потребе студената 21. века знатно се разликују у односу на оне које су биле раније. О томе говори Дарла Ротман (Darla Rothman) у свом раду *Tsunami of Learners Called Generation Z*. Она описује ову генерацију као младе људе који не познају свет без интернета и мобилних телефона, који су посредством друштвених мрежа у непрестаном контакту са другима. Њихов мозак развијао се под утицајем интернета и функционише другачије од нашег, они читају и уче различито у односу на нас. Због тога што немају времена да систематски проучавају литературу, они трагају за лако и брзо доступним информацијама. Иако су технички врло едуковани, они немају развијену способност критичког размишљања. Њима библиотека у класичном смислу не значи ништа јер никада нису користили лисне каталоге нити тражили књиге по полицама.¹⁰ Њима је потребан библиотекар који ће им пружити информацију на длану.

¹⁰ Darla Rothman, *Tsunami of Learners Called Generation Z*, preuzeto 20. 6. 2024, dostupno na: https://ce.wvu.edu/media/15624/needs-different_learning_styles.pdf.

Према информацијама сакупљеним у току дугогодишњег рада са колегама у мрежи, можемо да закључимо да библиотекарски учествују у образовању на следеће начине: обезбеђују студентима литературу за полагање испита, помажу им да пронађу адекватне текстове за израду семинарских, дипломских и мастер радова, неки библиотекарски чак и учествују у формулисању тема за ове радове. На појединим факултетима постоји пракса да библиотекарски обучавају студенте првих година како да претражују електронске каталогe и како да користе услуге библиотеке. Студенте постдипломских студија библиотекарски информишу о набавци и коришћењу стране литературе уз поштовање ауторских права и лиценци. У том послу помаже им и Реферални центар БМС. Према подацима из спроведене анкете више од 45% библиотекара непосредно учествује у настави или обуци корисника (графикон 8).

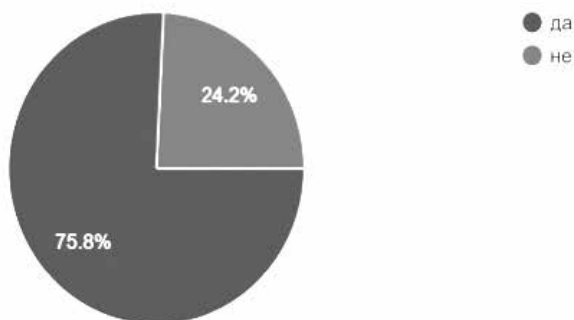

Графикон 8: Одговори библиотекара на питање да ли држе неку врсту наставне активности за студенте

Другу групу корисника у високошколским и научним библиотекама чини наставни и научноистраживачки кадар. Успех образовног процеса највише зависи од предавача. Добар професор мора бити константно информисан о новим достигнућима и сазнањима из области којом се бави. Овде долази до изражаја улога библиотекара. Они предаваче едукују како и где да пронађу релевантне научне публикације, како да их правилно користе и цитирају (ауторска права и лиценце). Потребне наставног кадра, исто као и студената, развијају се заједно са развојем информационих технологија. Осим класичних послова, који подразумевају набавку литературе, библиотекарски све чешће учествују у професионалном развоју предавача и истраживача на тај начин што воде рачуна о њиховој научној продукцији. Библиотекарски приређују персоналне библиографије, одржавају личне профиле аутора на научним платформама и учествују у публикавању научних радова на тај начин што дају савете и смернице приликом

одабира часописа. У том послу они морају бити добро упознати са принципима отворене науке, ауторским правима и лиценцама, како би могли да едукују и усмеравају ауторе. Често одговарају на питања о категоризацији часописа и евалуацији научног рада. Они воде рачуна о научној продукцији целе институције као администратори институционалних репозиторијума и као НИО уредници у систему Е-наука.

О укључености библиотекара у ове послове најбоље говоре подаци из спроведене анкете. Више од 75% испитаних библиотекара у високошколским и научним библиотекама у Војводини директно је укључено у образовне и истраживачке процесе у институцији у којој раде (графикон 9).

Графикон 9: Одговори библиотекара на питање да ли су укључени у образовне и истраживачке процесе у институцији

ЗАКЉУЧАК

На основу свега наведеног може се закључити да у високошколским и научним библиотекама у Војводини раде високообразовани библиотекари који, поред класичних библиотечких послова набавке, смештаја и давања на коришћење публикација, своје активности усмеравају ка потребама корисника 21. века. Убрзани развој информационих технологија, примена вештачке интелигенције и нове потребе корисника представљају нове изазове и трансформишу библиотечку струку какву познајемо. Сагледавањем целокупне ситуације у овим библиотекама можемо да приметимо да наши библиотекари успешно реагују на нове прилике. Они имају иницијативу, схватају важност формалног усавршавања и континуирано раде на томе да своје вештине прилагоде потребама савременог доба.

Евидентан је и њихов допринос процесу образовања. Они разумеју потребе новог профила корисника и проналазе адекватне алате којима подржавају образовне процесе у институцији. Свесни су важности тачне и прецизне информације и све више су укључени у прикупљање и систематизацију знања. Убрзана аутоматизација библиотечког пословања, дигитализација штампаних колекција, прелазак са лисних каталога на електронске, библиотекаре постепено претвара у менаџере информација.

ПРИЛОГ 1

	НАЗИВ БИБЛИОТЕКЕ	УКУПАН БРОЈ ЗА- ПОСЛЕ- НИХ	БРОЈ ЗАПОСЛЕНИХ ПРЕМА ОБРАЗОВНОЈ СТРУКТУРИ						
			Доктор наука	Магистар наука	Мастер наука	Висока спрема у четворогод. трајању	Висока спрема у трогод. трајању	Виша спрема	Средња спрема
1.	Библиотека Економског факултета, Суботица	6				4			
2.	Библиотека Грађевинског факултета, Суботица	2			1	1			
3.	Библиотека Високе школе струковних студија за образовање васпитача, Суботица	1				1			
4.	Библиотека Високе техничке школе, Суботица	1				1			
5.	Библиотека Више техничке школе, Зрењанин								
6.	Библиотека Техничког факултета „Михајло Пупин“, Зрењанин								
7.	Библиотека Високе школе струковних студија за образовање васпитача, Кикинда	1				1			
8.	Библиотека Високе струковне васпитачке и медицинске школе, Вршац	2			1	1			
9.	Библиотека Педагошког факултета, Сомбор	2			2			2	

10.	Библиотека Академије уметности, Нови Сад	4				4			
11.	Библиотека Факултета физичке културе, Нови Сад	2			1		1		
12.	Библиотека Факултета техничких наука, Нови Сад	8							4
13.	Филозофски факултет, Централна библиотека, Нови Сад	22	2	6					2
14.	Природно-математички факултет, Библиотека Департамана за биологију, Нови Сад	2		1		1			
15.	Филозофски факултет, Семинарска библиотека Одсека за филозофију и социологију, Нови Сад	1				1			
16.	Природно-математички факултет, Библиотека Департамана за физику, Нови Сад	1			1				
17.	Природно-математички факултет, Библиотека Департамана за географију, Нови Сад	2				2			
18.	Природно-математички факултет, Библиотека Департамана за хемију, Нови Сад	1							1
19.	Филозофски факултет, Семинарска библиотека Одсека за историју, Нови Сад	1			1				
20.	Филозофски факултет, Семинарска библиотека Одсека за српски језик и лингвистику, Нови Сад	1		1					
21.	Филозофски факултет, Семинарска библиотека Одсека за хунгарологију, Нови Сад	1				1			
22.	Природно-математички факултет, Библиотека Департамана за математику и информатику, Нови Сад	2				1			1

23.	Филозофски факултет, Семинарска библиотека Одсека за румунистику, Нови Сад	1							
24.	Филозофски факултет, Семинарска библиотека Одсека за педагогију, Нови Сад	22	2	5	2	20			
25.	Филозофски факултет, Семинарска библиотека Одсека за психологију, Нови Сад	1				2			
26.	Филозофски факултет, Семинарска библиотека Одсека за словакистику, Нови Сад	1			1				
27.	Филозофски факултет, Семинарска библиотека Одсека за русинистику	1				1			
28.	Филозофски факултет, Семинарска библиотека Одсека за англистику, Нови Сад								
29.	Филозофски факултет, Семинарска библиотека Одсека за романистику, Нови Сад	1			1				
30.	Филозофски факултет, Семинарска библиотека Одсека за германистику, Нови Сад	1		1					
31.	Филозофски факултет, Семинарска библиотека Одсека за славистику, Нови Сад	1				1			
32.	Библиотека Медицинског факултета, Нови Сад	9	1		3	3			2
33.	Библиотека Високе школе струковних студија за образовање васпитача, Нови Сад	2				6			
34.	Библиотека Пољопривредног факултета, Нови Сад	3				2			1

35.	Библиотека Правног факултета, Нови Сад	5				3			2
36.	Библиотека Технолошког факултета, Нови Сад	3				3			
37.	Библиотека Високе пословне школе струковних студија, Нови Сад	3				2			
38.	Библиотека Више техничке школе, Нови Сад	1			3				
39.	Централна библиотека Универзитета, Нови Сад	3	1		2				
40.	Библиотека Факултета за спорт и психологију Тимс, Нови Сад	1			1				
41.	Библиотека Факултета за образовање дипломираних правника и дипломираних економиста за трговину, Нови Сад	2			1				1
42.	Библиотека „Проф. др Славко Царић”, Нови Сад	2			2				
43.	Филозофски факултет, Семинарска библиотека Одсека за медијске студије, Нови Сад	1		1					
44.	Библиотека Факултета за правне и пословне студије, Нови Сад	1					2		
45.	Библиотека Више школе за образовање васпитача, Сремска Митровица	1			1				
46.	Библиотека Института за низијско шумарство, Нови Сад	0							
47.	Библиотека Института за ратарство и повртарство, Нови Сад	1				1			
48.	Библиотека Научног института за ветеринарство, Нови Сад	0							
	УКУПНО	130	6	15	24	63	3	2	14

ПРИЛОГ 2

	НАЗИВ БИБЛИОТЕКЕ	Бр. радника са положеним стручним испитом	Бр. радника са вишим стручним звањем у библиотечко- информационој делатности	Бр. радника који су прошли програм стручног усавршавања у посл. год.	Бр. сати које су радници у библиотеци провели на програмима усавршавања
1.	Библиотека Економског факултета, Суботица	5	1	2	10
2.	Библиотека Грађевинског факултета, Суботица	1			
3.	Библиотека Високе школе струковних студија за образовање васпитача, Суботица	1	1		
4.	Библиотека Високе техничке школе, Суботица	1			
5.	Библиотека Више техничке школе, Зрењанин				
6.	Библиотека Техничког факултета „Михајло Пупин“, Зрењанин				
7.	Библиотека Високе школе струковних студија за образовање васпитача, Кикинда				
8.	Библиотека Високе струковне васпитачке и медицинске школе, Вршац	1	1		
9.	Библиотека Педагошког факултета, Сомбор	2			

10.	Библиотека Академије уметности, Нови Сад	4			
11.	Библиотека Факултета физичке културе, Нови Сад	2	1		
12.	Библиотека Факултета техничких наука, Нови Сад	7	1		
13.	Филозофски факултет, Централна библиотека, Нови Сад	22	5		
14.	Природно-математички факултет, Библиотека Департмана за биологију, Нови Сад	2			
15.	Филозофски факултет, Семинарска библиотека Одсека за филозофију и социологију, Нови Сад	1			
16.	Природно-математички факултет, Библиотека Департмана за физику, Нови Сад	1			
17.	Природно-математички факултет, Библиотека Департмана за географију, Нови Сад	2		2	16
18.	Природно-математички факултет, Библиотека Департмана за хемију, Нови Сад	1			
19.	Филозофски факултет, Семинарска библиотека Одсека за историју, Нови Сад	1		1	1
20.	Филозофски факултет, Семинарска библиотека Одсека за српски језик и лингвистику, Нови Сад	1	1		
21.	Филозофски факултет, Семинарска библиотека Одсека за хунгарологију, Нови Сад				

22.	Природно-математички факултет, Библиотека Департамента за математику и информатику, Нови Сад	1			
23.	Филозофски факултет, Семинарска библиотека Одсека за румунистику, Нови Сад	1	1		
24.	Филозофски факултет, Семинарска библиотека Одсека за педагогију, Нови Сад	22	4	8	32
25.	Филозофски факултет, Семинарска библиотека Одсека за психологију, Нови Сад	1		1	4
26.	Филозофски факултет, Семинарска библиотека Одсека за словакистику, Нови Сад	1			
27.	Филозофски факултет, Семинарска библиотека Одсека за русинистику, Нови Сад	1	1		
28.	Филозофски факултет, Семинарска библиотека Одсека за англистику, Нови Сад				
29.	Филозофски факултет, Семинарска библиотека Одсека за романистику, Нови Сад	1		2	40
30.	Филозофски факултет, Семинарска библиотека Одсека за германистику, Нови Сад	1	1	1	6
31.	Филозофски факултет, Семинарска библиотека Одсека за славистику, Нови Сад	1			
32.	Библиотека Медицинског факултета, Нови Сад	8	3	7	7

33.	Библиотека Високе школе струковних студија за образовање васпитача, Нови Сад	2			
34.	Библиотека Пољопривредног Факултета, Нови Сад	3		2	6
35.	Библиотека Правног факултета, Нови Сад	3			
36.	Библиотека Технолошког факултета, Нови Сад	3		2	6
37.	Библиотека Високе пословне школе струковних студија, Нови Сад	3		2	6
38.	Библиотека Више техничке школе, Нови Сад	1	1		
39.	Централна библиотека Универзитета, Нови Сад	3	1	2	6
40.	Библиотека Факултета за спорт и психологију Тимс, Нови Сад	1			
41.	Библиотека Факултета за образовање дипломираних правника и дипломираних економиста за трговину, Нови Сад	1		1	2
42.	Библиотека „Проф. др Славко Царић”, Нови Сад	1			
43.	Филозофски факултет, Семинарска библиотека Одсека за медијске студије, Нови Сад	1			
44.	Библиотека Факултета за правне и пословне студије, Нови Сад	1	1		
45.	Библиотека Више школе за образовање васпитача, Сремска Митровица	1			

46.	Библиотека Института за низијско шумарство, Нови Сад				
47.	Библиотека Института за ратарство и повртарство, Нови Сад				
48.	Библиотека Научног института за ветеринарство, Нови Сад				
	УКУПНО	117	24	33	142

ЛИТЕРАТУРА

1. *Анализа рада високошколских и научних библиотеке у Војводини за 2020. годину*. Нови Сад: Библиотека Матице српске, 2022.
2. „Закон о библиотечно-информационој делатности”. *Службени гласник РС* бр. 52 (2011) и бр. 78 (2021). Преузето 19. 6. 2024.
3. „Правилник о стандардима и поступку за акредитацију високошколских установа”. *Службени гласник РС* бр. 13 (2019). Преузето 18. 6. 2024.
4. „Правилник о ближим условима за стицање виших стручних звања у библиотечно-информационој делатности”. *Службени гласник РС* бр. 22 (2013). Преузето 19. 6. 2024.
5. „Решење о одређивању библиотека које обављају матичне функције у библиотечно-информационој делатности на територији АП Војводине”. *Службени гласник АПВ*, бр. 27 (2012). Преузето 19. 6. 2024.
6. Rothman, Darla. *Tsunami of Learners Called Generation Z*. Preuzeto 20. 6. 2024. Dostupno na: https://ce.wvu.edu/media/15624/needs-different_learning_styles.pdf.

MARINA ŠMUDLA
msmudla@bms.ns.ac.rs
MARINA ĐAČIĆ
mdjacic@bms.ns.ac.rs
The Matica Srpska Library, Novi Sad

THE EDUCATION OF LIBRARIANS AND LIBRARIANS IN EDUCATION:
THE ANALYSIS OF THE STATE IN HIGHER EDUCATION
AND SCIENTIFIC LIBRARIES IN VOJVODINA

SUMMARY | The Matica Srpska Library (MSL) as a reference library for all higher education and scientific libraries in Vojvodina, continuously follows the development of their activities from all aspects. The paper focuses on the education of the employees in these libraries, as well as their participation in the educational and research processes.

As a data source, we used the application *The Network of Serbian Libraries (NSL)*, an online survey on the education of librarians in higher education and scientific libraries in Vojvodina, as well as the records from expert supervisions. The analyzed data were collected during June and July of 2024, and the results are shown in both tables and graphs.

KEY WORDS | The Matica Srpska Library (MSL) higher education librarians, education, professional training

МАРИНА ШМУДЛА
msmudla@bms.ns.ac.rs
МАРИНА ДЖАЧИЧ
mdjacic@bms.ns.ac.rs

Библиотека Матицы сербской, Нови Сад

ОБРАЗОВАНИЕ БИБЛИОТЕКАРЕЙ И БИБЛИОТЕКАРИ В ОБРАЗОВАНИИ:
АНАЛИЗ СИТУАЦИИ В БИБЛИОТЕКАХ ВЫСШИХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ
УЧРЕЖДЕНИЙ И НАУЧНЫХ БИБЛИОТЕКАХ ВОЕВОДИНЫ

РЕЗЮМЕ | Библиотека Матицы сербской (БМС) - это главная библиотека для всех библиотек высших образовательных учреждений и научных библиотек Воеводины. БМС постоянно следит за развитием библиотечной деятельности во всех областях. Основное внимание в данном докладе уделяется обучению сотрудников этих библиотек, а также их участию в образовательных и исследовательских процессах.

В качестве источника данных использовались приложение Сербской библиотечной сети (СБС), онлайн-опрос об образовании библиотекарей в библиотеках высших учебных учреждений и научных библиотеках Воеводины, а также протоколы профессионального надзора. Анализируемые данные были собраны в июне и июле 2024 года, а результаты анализа представлены в таблицах и графиках.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА | Библиотека Матицы сербской (БМС), библиотекари в библиотеках высших учебных учреждений, образование, профессиональное развитие